Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
відділення «Промені надії» Сумського центру соціально-психологічної реабілітації дітей області

16.04.2026

м. Суми, 2026 рік

І. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 16.04.2025 групою НПМ здійснено відвідування відділення «Промені надії» (далі – заклад, відділення) Сумського центру соціально-психологічної реабілітації дітей області (далі – Центр).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Бурка Олександр Володимирович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Либань Олександр Олександрович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Драга Антоніна Олександрівна, представник громадської організації, експерт проєкту «Зміцнення інституційної спроможності системи захисту прав дитини шляхом проведення моніторингу ситуації з дітьми» у Сумській області;

Загальна інформація.

Заклад розташований у одноповерховій цегляній будівлі у центральній частині с. Синівка, Роменського району, Сумської області по вул. Миру, 13 (фото 1,2).

Завідувач відділення –Соляник Віктор Григорович.

На території відділення вже встановлено сучасний дитячий майданчик для відпочинку та дозвілля (фото 1). Водночас наявні залишки елементів конструкції зруйнованого цегляного огородження (фото 2).

На вході розміщено інформаційну табличку з назвою закладу, а вхід до будівлі відділення обладнаний пандусом для маломобільних груп населення (фото 3).

Відділення створене наказом служби у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації від 11.11.2024 № 58-ОД і діє на підставі положення, затвердженого наказом директора Сумського центру соціально-психологічної реабілітації дітей області (далі – Центр) від 11.11.2024 № 165/1-ОД (далі – Положення). Заклад створено для тривалого (стаціонарного) або денного перебування дітей віком від 3 до 18 років, які залишилися без батьківського піклування, внутрішньо-переміщених дітей із зони активних бойових дій з прикордоння Сумщини, дітей, які потребують стабілізації психоемоційного стану внаслідок військових дій та збройної агресії, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, спеціально-корекційної, медичної, правової та інших видів допомоги.

Створення відділення обумовлене розташуванням Центру неподалік від кордону з країною-агресором, а також наслідками ворожого ракетного удару 01.09.2024, в результаті якого частина будівель Центру зазнали руйнувань.

Річний бюджет Сумського обласного центру соціально-психологічної реабілітації дітей (включно з відділенням «Промені надії») на 2026 рік становить 13 млн 26 тис. 393 грн. Із цієї суми на медикаменти передбачено 15 тис. грн, на продукти харчування — 812 тис. грн. Вартість харчування у 2025 році становила 126,49 грн на добу (загальний фонд — 88,20 грн, спеціальний фонд — 38,29 грн).

Заклад розрахований на перебування 25 вихованців.

На момент відвідування у відділенні на цілодобовому утриманні перебувало 8 дітей віком від 8 до 18 років, з яких одна дитина має статус дитини, позбавленої батьківського піклування. Щодо інших дітей тривають судові розгляди справ про позбавлення їхніх батьків батьківських прав.

Рішення про зарахування та про вибуття дітей з відділення приймається службою у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації.

Відповідно до Положення, на кожного вихованця формується особова справа, яка зберігається у Центрі, а до відділення передаються лише копії обмеженого переліку основних документів з особових справ.

Під час вивчення копій особових справ вихованців встановлено наявність індивідуальних планів та інших обов’язкових документів, передбачених чинним законодавством.

Згідно структури та штатного розпису у відділенні організовано роботу 19,5 шт. од. персоналу, фактично заповнено 18,5 шт. од., з яких педагогічного персоналу – 5,5 шт. од. (5 вихователів і 0,5 психолога). Неукомплектованими залишаються 0,5 ставки психолога та 0,5 ставки медичної сестри з дієтичного харчування.

У відділенні проведено реконструкцію будівлі, у межах якої добудовано спальні кімнати, санітарну кімнату для молодшої групи, пральню, сушильну кімнату, гардеробну, їдальню та приміщення харчоблоку з окремою санітарною кімнатою. Для дітей облаштовано кімнати відпочинку, оснащені диванами, столиками, стільцями, килимками, гардеробами та шафами для зберігання особистих речей. Наразі тривають роботи з остаточного завершення облаштування будівлі після проведеної реконструкції.

У спальнях встановлено двоповерхові ліжка, нові тумби, та килимки. Встановлені ліхтарі аварійного освітлення, стаціонарні бактерицидні лампи, в наявності нічні світильники. Кімнати облаштовані всім необхідним; охайно, зроблений ремонт, дотримані санітарно-гігієнічні умови. У наявності все необхідне для проведення занять. Для проведення зустрічей з батьками, родичами, кандидатами в усиновлювачі, потенційними опікунами/піклувальниками тощо, використовується кімната психолога. Відділенням забезпечено спілкування

вихованців з родичами засобами телефонного зв'язку. Наявний журнал відвідувань вихованців закладу із зазначенням переданих речей та продуктів дітям.

У закладі облаштовано систему холодного та гарячого водопостачання із власної свердловини, наявні протоколи санітарно-мікробіологічних досліджень питної води. Підігрів води у системі забезпечується електричними бойлерами. В закладі встановлено сонячні панелі з акумуляторами накопичення сонячної енергії. Що забезпечує електроживленням заклад в період блекаутів. Заклад обладнаний системою автономного опалення, температура повітря у житлових кімнатах та інших приміщеннях у межах допустимих норм (фото 4-7).

Санітарно-гігієнічні умови в закладі підтримуються на високому рівні. Туалети обладнані перегородками, що забезпечує належний рівень приватності, а ванно-душова кімната є окремо відокремленою. Також у наявності є біде. Для дітей молодшого віку добудовано окрему санітарну кімнату. Усі необхідні засоби гігієни наявні. Діти повністю забезпечені необхідним одягом і взуттям. У наявності є промарковані рушники, нова постільна білизна, ковдри, подушки та матраци. Усі речі належним чином промарковані, що сприяє дотриманню санітарно-гігієнічних норм і забезпечує індивідуальне користування (фото 8-11).

Після проведеної перебудови приміщення спального блоку облаштовано додаткові кімнати, у яких створено індивідуальні робочі місця, встановлено дивани, шафи та полиці для зберігання особистих речей і іграшок, що сприяє формуванню відчуття безпеки та особистої автономії вихованців.

У закладі послідовно дотримується принцип поваги до приватності: без згоди дитини або її законних представників не проводиться огляд особистих речей чи приміщень, у яких вона проживає, за винятком випадків, передбачених законодавством або пов'язаних із забезпеченням безпеки. Особлива увага приділяється формуванню у дітей навичок відповідального ставлення до власного простору та взаємоповаги до простору інших.

Працівники відділення у своїй діяльності керуються етичними нормами та професійними стандартами поведінки, що виключають будь-які прояви приниження, дискримінації, булінгу чи фізичного покарання, забезпечуючи атмосферу довіри, поваги та психологічної захищеності для кожної дитини.

Відділення здійснює комплексну роботу, спрямовану на забезпечення захисту прав вихованців, створення безпечного середовища та запобігання будь-яким проявам насильства. У своїй діяльності Відділення керується чинним законодавством України, принципами пріоритету інтересів дитини, недискримінації та забезпечення права кожної дитини на безпечне та гідне життя.

Працівники Відділення проходять первинні інструктажі (при вступі на займану посаду) та щорічні інструктажі з питань запобігання насильству та реагування на випадки його виявлення, що фіксується у відповідному журналі інструктажів.

Психологи та педагоги закладу регулярно проводять різноманітні заходи:

профілактичні бесіди, тренінги та заняття з формування навичок ненасильницької поведінки, розвитку емоційного інтелекту та конструктивного вирішення конфліктів, з підвищення обізнаності дітей щодо їх прав та обов'язків та шляхів їх відстоювання.

У Центрі розроблено план евакуації дітей та працівників Сумського центру соціально-психологічної реабілітації дітей області у разі активних бойових дій та затверджено начальником служби у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації від 01.02.2023.

У відділенні відсутнє укриття, вихованці відділення під час сигналу повітряної тривоги користуються протирадіаційним укриттям Синівського ліцею, яке знаходиться до закладу ближче ніж 100 м. У 2026 році договір оновлено (Договір про використання спільного майна від 05.01.2026). Відповідно до паспорта захисної споруди цивільного захисту № 70253, укриття розраховано на 100 осіб, та обладнано ліжко-місцями та місцями для навчання, наявні шанцевий інструмент, примусова вентиляція, резервне (штучне) освітлення, інтернет-зв'язок через WI-FI, санітарні кімнати, запаси технічної води, запаси питної води, аптечка, наявна примусова вентиляція, що забезпечує повітрообмін у приміщенні.

В укритті дотримано правила пожежної безпеки, раз на рік вогнегасники проходять періодичне технічне обслуговування (фото 14,15).

Діяльність медичного пункту здійснюється на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики від 29.11.2023 № 2028.

Зі слів адміністрації закладу встановлено, що новоприбулі до Центру діти, які потребують цілодобового догляду, направляються виключно до відділення «Промені надії». Перед поміщення у заклад всі діти проходять медичні огляди в закладі охорони здоров'я, в особових справах наявні довідки про проходження медичного обстеження.

На виконання наказу Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2018 № 503 «Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря який надає первинну медичну допомогу» директором Центру укладено договори з місцевим закладом охорони здоров'я щодо медичного обслуговування (далі – декларації) вихованців, що перебувають у закладі.

У відділенні наявне та відповідно до нормативних вимог облаштовано приміщення медичного ізолятора (фото 12).

У відділенні наявний ізолятор для короткочасного перебування хворих дітей.

Для дітей забезпечено п'ятиразове, збалансоване дієтичне харчування згідно Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 305 (далі – Постанова № 305).

Директором Центру затверджено Примірне перспективне чотирьохтижневе меню на зимовий та літній період 2025-2026 років.

Персоналом забезпечено належний санітарний стан у приміщеннях харчоблоку. На виконання пункту 30 Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № № 305, наявні добові проби їжі із вказаними датами.

Вихованці відділення перебувають під цілодобовим наглядом працівників центру, на ніч з дітьми залишається черговий помічник вихователя.

Право дітей на освіту реалізується на підставі договорів про надання освітніх послуг шляхом їх зарахування до Синівського закладу дошкільної освіти «Золота рибка» та Синівського ліцею місцевої сільської ради, які розташовані поруч з відділенням. У селі функціонує Державний професійно-технічний навчальний заклад «Синівський професійний аграрний ліцей».

Для забезпечення освітнього процесу у закладі обладнано кімнату самопідготовки. Встановлено інтерактивну дошку яка забезпечує можливості для дітей включають підвищення залученості, розвиток творчих здібностей через інтерактивні ігри, роботу з 3D-моделями. Діти можуть писати, малювати, переміщувати об'єкти пальцями або спеціальними маркерами, що розвиває дрібну моторику та робить виховний процес активним.

Також вихователі, використовуючи дошку, проводять з дітьми цікаві розвиваючі ігри, вікторини, переглядають мультфільми та фільми за інтерасами. На дошці можна працювати як індивідуально так і колективно.

Вихованці відділення можуть відвідувати гуртки та спортивні секції (футболу, волейболу, тенісу) та гуртки (кулінарний) та уроки музики (баян, гітара), заняття з яких проводяться в ліцеї та місцевому будинку культури. Персонал закладу сприяє відвідуванню дітьми закладів освіти та культури місцевої громади. Також, всі діти залученні до гурткової роботи і спортивних секцій.

Групою НПМ проведено особисте конфіденційне спілкування з трьома дітьми віком від 8 до 16 років (одна дівчинка та двоє хлопців), не виявлено жодних відомостей про застосування з боку адміністрації чи персоналу будь-яких форм насильства — фізичного, психологічного або сексуального. Аналіз наданої дітьми інформації свідчить про належне ставлення до вихованців без застосування тиску. Діти залучаються до організації та участі у святкових і урочистих заходах, мають доступ до мережі Інтернет і телевізійних програм без відчутних обмежень. Вихователі приділяють їм достатньо уваги, а самі діти охайні, відкриті до спілкування та доброзичливі.

В закладі діє тематичний інформаційний куточок, який містить інформаційні матеріали щодо протидії домашньому насильству, захисту прав дитини, телефони служб допомоги та контакти екстрених служб. У відділенні наявна інформація в

доступній для дітей формі про їхні права і обов’язки, про національну гарячу лінію для дітей, центрів з надання безоплатної правової допомоги, адреси та телефони посадових осіб (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини) та гарячих ліній, на які вони можуть звертатись у разі порушення їхніх прав та інтересів (фото 113).

Попередні зауваження

Попереднє відвідування відділення здійснювалося 23.01.2025, за результатами попереднього відвідування НПМ виявлено наступні порушення:

1. Відділення не забезпечене захисною спорудою цивільного захисту (укриттям), унаслідок чого під час сигналу «Повітряна тривога» вихованці та персонал продовжують перебувати у приміщенні закладу.
2. На території закладу наявні залишки аварійної цегляної огорожі, що створюють ризик травмування дітей.
3. У закладі відсутня карантинна група для новоприбулих дітей, які потребують цілодобового догляду.
4. Діти об’єднані в одну групу без урахування віку та інших критеріїв, визначених законодавством, при перевищенні граничної чисельності вихованців у групі.
5. Не забезпечено належні житлово-побутові умови: перенаселення спальних кімнат, недотримання норм житлової площі, недостатня кількість місць для зберігання особистих речей та організації навчання.
6. Не проводяться лабораторні дослідження безпечності та якості питної води, що постачається із свердловини.
7. Щоденне меню закладу не оприлюднюється у встановленому законодавством порядку.
8. У харчоблоці зберігалися харчові продукти (маргарин) із простроченим терміном придатності.
9. У відділенні відсутня доступна для дітей інформація про їхні права, механізми захисту прав, контакти гарячих ліній та органів, до яких можна звернутися у разі їх порушення.

За результатами попереднього моніторингового візиту національного превентивного механізму (НПМ) відділенню «Промені надії» Сумського центру соціально-психологічної реабілітації дітей були надані рекомендації щодо усунення виявлених порушень прав дітей та приведення умов їх перебування у відповідність до вимог законодавства, зокрема:

1. Облаштувати відділення захисною спорудою цивільного захисту (укриттям) відповідно до вимог чинного законодавства.

2. Забезпечити безпечне для дітей огородження території закладу.
3. Облаштувати територію закладу ігровими майданчиками та місцями для відпочинку і дозвілля вихованців.
4. Створити у закладі карантинну групу для розміщення новоприбулих дітей.
5. Забезпечити формування груп чисельністю не більше 10 дітей з урахуванням їхнього віку, родинних зв'язків, характеру та ступеня соціально-психологічної дезадаптації.
6. Забезпечити дотримання встановлених норм житлової площі.
7. Забезпечити вихованців твердим інвентарем у достатній кількості.
8. Організувати проведення лабораторних досліджень якості води, що постачається до системи господарсько-питного водопостачання закладу.
9. Забезпечити розміщення щоденного меню їдальні на інформаційному стенді та/або його доведення до відома дітей та їх законних представників через інші доступні канали комунікації.
10. Посилити контроль за дотриманням термінів придатності харчових продуктів та готових страв.
11. Розмістити у приміщеннях відділення в доступній для дітей формі інформацію про їхні права та обов'язки, Національну дитячу «гарячу лінію», центри з надання безоплатної правової допомоги, а також контакти посадових осіб і гарячих ліній, до яких діти можуть звернутися у разі порушення їхніх прав та законних інтересів.

З моменту попереднього відвідування рекомендації № 1-3,5-9,11 були виконані повністю, рекомендація № 4, 10, залишилися без виконання.

ІІ. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України, стаття 6 Конвенції про права дитини, стаття 6 Закону України «Про охорону дитинства»)

1. На території закладу знаходяться залишки цегляної огорожі (фото 1, 2), які з урахуванням прагнень дітей до пізнання та зацікавленості у дослідженні оточуючого середовища створюють ризик травмування вихованців відділення під час їх контакту чи перебування у безпосередній близькості з елементами огорожі, обумовленого можливістю їх подальшого руйнування.

Порушення права на охорону здоров'я та медичне забезпечення (стаття 24 Конвенції про права дитини, стаття 49 Конституції України, стаття 6 Закону України «Про охорону дитинства»)

2. Відповідно вимогам пункту 9 Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України 28.01.2004 № 87 (далі – Типове положення), до влаштування в групу тривалого (стаціонарного) перебування діти перебувають у карантинній групі.

Зі слів адміністрації закладу встановлено, що новоприбулі до Центру діти, які потребують цілодобового догляду, направляються виключно до відділення «Промені надії», проте карантинна група у закладі не функціонує.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (статті 48 Конституції України, стаття 8 Закону України «Про охорону дитинства»).

3. При огляді приміщення для зберігання продуктів харчування виявлено 5 пачок мюслі, 3 пачки манки, 3 пачки спагеті та 10 пачок какао, горіхи фундук без маркування з явними ознаками шкідників, термін придатності зазначених продуктів харчування закінчився 30.08.2025, 07.10.2025, 04.2024, 10.2025 (фото 16-18), а відтак, згідно вимог пункту 6 частини другої статті 37 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» обіг таких продуктів заборонено. Зі слів працівників харчоблоку зазначені продукти були отриманні в якості благодійної допомоги та у харчуванні дітей не використовувалися.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Сумській обласній державній адміністрації:

1. Забезпечити контроль за додержанням прав вихованців закладу.

Сумському центру соціально-психологічної реабілітації дітей області забезпечити:

1. Забезпечити усунення наведених порушень прав вихованців, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, та вжити заходів задля їх недопущення у подальшій діяльності.

2. Забезпечити благоустрій території закладу та встановити безпечне огородження прилеглої ділянки з урахуванням вимог безпеки для дітей.

3. Облаштувати у закладі карантинну групи для розміщення новоприбулих дітей;

4. Забезпечити постійний контроль за термінами придатності харчових продуктів.

Додаток: фотоматеріали на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини **Олександр Бурка**

Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини **Олександр Либань**

Фотоматеріали	
Фото 1 	**Фото 2** 
Фото 3 	**Фото 4** 

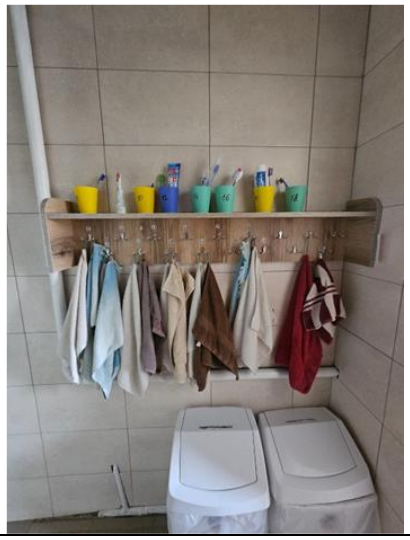
Фото 5 	**Фото 6** 
Фото 7 	**Фото 8** 
Фото 9 	**Фото 10** 

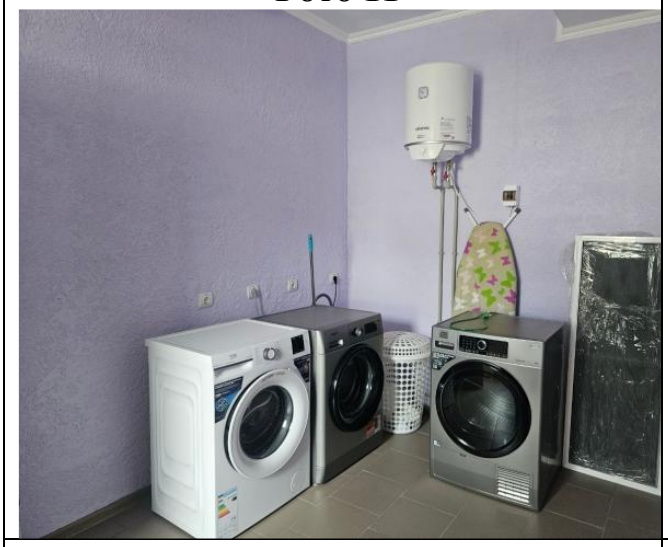
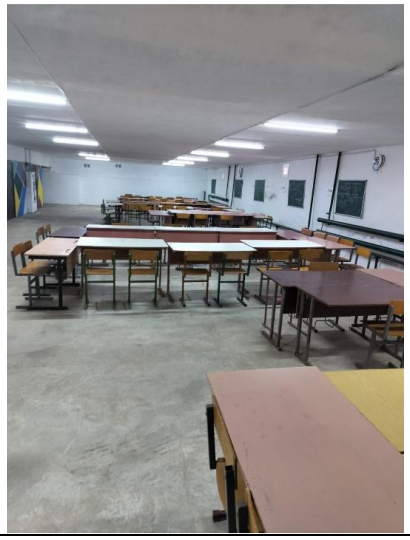
Фото 11 	**Фото 12** 
Фото 13 	**Фото 14** 
Фото 15 	**Фото 16** 

Фото 17	Фото 18
	